D • N
15/9 1948

Folkrörelse inför dödshot

Den socialdemokratiske ekonomen Torsten Gårdlund har kallat den enskilda företagsamheten för en av våra stora folkrörelser. Det är en träffande anmärkning. Enligt 1945 års skattestatistik finns i vårt land över en halv miljon enskilda företagare. Frånräknas jordbruket blir siffran omkring två hundra tusen.

Till alldeles övervägande del är det frågan om utpräglad småföretagsamhet. Inom industri och hantverk är omkring 90 procent av företagarna småföretagare. Medelinkomsten bland företagarna inom dessa näringsgrenar uppgick 1945 till 5.626 kr., inom handeln till 7.668 kr. och inom samfärdseln till 5.769 kr. Medelinkomsten för de anställda inom de nämnda näringarna uppgick samtidigt till 4.181 respektive 4.476 och 4.545 kr. Endast omkring 10.000 av företagarna inom industri och hantverk nådde en inkomst över 10.000 kr., under det att i det närmaste 30.000 av de anställda gjorde detta.

De utpräglat stora företag som finns ger visserligen bilden omvänd, men förändrar inte i väsentlig grad helhetsintrycket. Tar man antalet arbetsställen med över 500 arbetare inom industrin, var detta 1940 endast 151 av totalt nära 19.000 arbetsställen, varvid hänsyn naturligtvis får tas till att företagen kan ha varit något färre än arbetsställena. Går man ner till den som sysselsatte över 100 arbetare, blir antalet omkring 1.000, dvs. föga över 5 procent av samtliga arbetsställen. Inom många av de mycket stora företagen är ägarintressena för övrigt spridda, till stor del bland människor som kan betecknas som små och medelstora sparare. Ett företag som Svenska Handelsbanken har enligt de färskaste uppgifterna ingen aktieägare som äger över 1 procent av aktiekapitalet, i t. ex. Skandinaviska banken är förhållandet likartat. Av de bortåt 28.000 aktieägarna — i medeltal äger de således mindre än 4.000 kr. var i företaget — finns det ingen person som äger så mycket som 1 procent av aktiekapitalet.

Längre har det således inte gått med koncentrationen inom enskild svensk företagsamhet. Benämningen en stor folkrörelse är berättigad och träffande!

Invändningen att makten över detta näringsliv ligger i händerna på ett fåtal personer är mer präglad av livlig fantasi och lust att skapa syndabockar än kännedom om verkligheten. Att personer t. ex. sitter med i ett flertal företagsstyrelser — bland de mest kända härför är några av Kooperativa förbundets direktörer och en del socialdemokratiska högre ämbetsmän — beror oftast på att man önskar tillgodogöra sig deras sakkunskap och allmänna ekonomiska insikter och ger dem ingalunda den makt till utsugning och fördärvbringande politik som de socialistiska partiernas propaganda söker inbilla folk.

Exempelvis bankernas ofta uttalande över industrin är inte alls så betydande som många föreställer sig. Där det förekommit har det för övrigt i flertalet fall begagnats till en rekonstruktionsverksamhet som har medfört avsevärda förbättringar för det svenska folkhushållet. Industrins beroende av bankernas krediter har under de senaste 10—15 åren minskat till en obetydlighet av vad det var under 1930-talets början. Och kreditgivning skänker intet infl ytande — utöver rätten att i bankinsättarnas intresse pröva solvensen — så länge de åtagna skyldigheterna fullgörs i vanlig affärsmässig ordning.

Det är denna företagsamhet som tillsammans med våra dugande arbetare och tjänstemän har skapat det nuvarande välståndet och möjliggjort de sociala reformerna. Sedan 1860-talet har ungefär en fyrdubbling av levnadsstandarden kunnat ske samtidigt med att befolkningen ökat med nära 3 miljoner människor.

Naturligtvis finns det avarter inom denna folkrörelse som inom alla. Tendenser till spekulation och till inskränkningar av konkurrensen genom monopol- och kartellbildningar utgör allvarliga skönhetsfläckar. Här måste, det är i varje fall den liberala uppfattningen, samhället ingripa med effektiva motåtgärder. Framför allt måste kravet på en mer öppen insyn i företagens verksamhet uppfyllas. Men det skall erkännas att de nämnda avarterna till mycket stor del beror på samhällets alltid bristande förmåga att handha vården av penningvärdet och dess numera betydande förmåga att ingripa med regleringar, som är direkt ägnade att skapa stagnation och kartellbildning.

De angelägna uppgifterna för närvarande är att genom en klok konjunkturpolitik, kontroll över monopol och karteller, ja, i flera fall upplösning av dem, genom en avancerad socialpolitik och genom ökad ekonomisk demokratisering med ytterligare spridning av inflytande och äganderätt skapa goda livsbetingelser för den enskilda företagsamheten. Under dylika betingelser kommer den med säkerhet att lösa sin uppgift att fullföija det ekonomiska framåtskridandet och välståndshöjningen.

Den hindras för närvarande i denna uppgift. Den hotas i sin livsnerv av långtgående förstatligande och regleringsingripanden. De senaste tre årens socialistiska styre har givit tydliga bevis på vad detta hot inbär. Minskad arbetsglädje, minskad effektivitet och lamslagna möjligheter att utveckla företag eller skapa nya. Hanterverkets och småindustrins organisation gav för ett par dagar sedan uttryck åt den bitterhet och oro som hundratusentals män och kvinnor inom svensk företagsamhet i dag känner. I stället för att erhålla rättvis uppskattning och uppmuntran möts de av kontroll och misstro och benämns de spekulanter och jobbare.

De känner sig tillhöra en folkrörelse inför dödshot.

Redan år 1946 begärde folkpartiet att regeringen skulle överlägga med de stora organisationerna om en samlad ekonomisk uppgörelse, som skulle kunna rättvist fördela de inkomstförbättringar som situationen då gjorde möjliga. Regeringen vägrade.

I år, två år för sent, har regeringen bekvämat sig att följa folkpartiets uppmaning.

Finner ni det inte bättre att alla partier, alla folkgrupper för framtiden får möjlighet att låta sina insikter om läget påverka politiken till hela folkets bästa? För ni det, så återkommer vi med ändring i den nuvarande enpartiregimen genom att rösta med folkpartiet — partiet som representerar alla folkgrupper och förordar samling och samarbete i stället för strid och splittring.

Valhemligheten

Regeringspartiet är skrämt. Det söker värja sig med en skrämselåtgärd på två linjer. Den ena linjen går ut på att skrämma de tveksamma väljarna från folkpartiet genom obesvarbara uppgifter och rena osanningar. Den andra linjen vill skrämma till röstning med socialdemokratin. Overallt anbjudes i mer eller mindre förtäckta ordalag att man efter valet skall ta reda på dem som inte röstat. Meningen är uppenbar: de arbetare som stannar hemma skall utsättas för efterräkningar. Ett typiskt utslag av denna taktik, som inbär inte propaganda, utan påtryckning, är en Uppsalaföreenings cirkulär till medlemmarna: "Röstlängderna säger oss vilka som deltagit i valet. Låt det icke bli så att det kan påvisas att någon svikit sin solidaritetsplikt." Ett liknande hot har — jämte meddelande att röstlängdernas uppgifter från förra valet genomgåtts — framförts av Borås fackliga centralorganisation.

Frågan berördes i förra onsdagens radiointervju med statsminister. Denne svarade, som på så många andra frågor, med ett "God dag, yxskaft". Han framhöll det självklara att valhemligheten är skyddad genom lagen och att den som bryter mot lagens bud är förfallen till straff. Men han betonade samtidigt att intet hinder förelåg mot ett fastställande av vilka som röstat och inte röstat. Och han vägrade att ta avstånd från den metod som söker tvinga till röstning med hot om repressalier.

Hur förhåller sig saken? Säkerligen är valhemligheten det tryggast som det inte är möjligt att fastställa hur en röstande väljare röstat. Proceduren med valsedelns instoppande i valkuvertet i en avskärmad del av vallokalen är till för att hindra insyn i röstningen. Föreskrifterna härom kan inte kringgås genom att de som så önskar öppet avger sin röst, ty detta tillvägagångssätt, vanligt i diktaturländerna, är förbjudet hos oss. På den punkten kan väljaren vara lugn.

Däremot blir röstlängden med dess uppgifter om vilka som röstat efter valet tillgänglig för alla. Principiellt är det alltså möjligt att peka ut dem som inte röstat. Detta är en ytterst tvivelaktig anordning; en regel borde införas som förbjöd efterforskningar av detta slag efter det gjorde dem tekniskt omöjliga. Men redan nu är risken inte stor, det bör framhållas till tjänst för enskilda väljare. Dels är det tidsödande och besvärligt att gå igenom röstlängderna och avpricka det betydande antal (omkring en fjärdedel) som inte röstat samt att därjämte i efterhand undersöka huruvida särskilda, från undersökarens synpunkt giltiga skäl föreligat för den utebliva röstningen. Dels är känslan för friheten på denna punkt i vårt land ännu så stor att det parti som genomförde en sådan undersökning och kombinerade den med repressalier säkerligen skulle bli till den grad klandrat att det snabbt avstod från företaget. Vidare är det omöjligt att fastställa huruvida röstsingt skett med blank eller märkt valsedel.

Alltså: våra bestämmelser i lämnet är otillfredsställande — helt enkelt därför att ingen räknat med skrämselförsök och repressalier på detta område —, och de borde därför rättas till. Men trots detta är det i hög grad osannolikt att socialdemokraterna skulle våga göra allvar av sina hotelser mot valhemligheten. Ingen väljare har anledning att av detta skäl känna sig bunden att rösta, Hotelserna är lika tomma som försöken att skrämma med lögner om folkpartiet.

Fortsatt spegelfäkteri

Det socialdemokratiska huvudorganet fortsätter oförtrutet med sina förvrängningskonster. Nu låtsas Morgon-Tidningen som om den hela tiden varit lidelsefullt intresserad av saningens uppdagande beträffande valmiljonerna i Stockholm, medan däremot hr Bergvall — han som gjort vad han kunnat för att klarlägga förhållandena — "inte önskat en saklig utredning före valen". Citatet är hämtat från ett uttalande i Aftontidningen av redaktör Elfving. Står hr Molanders omdömesförmåga och allmänna vittnesgillhet i samma klass som hr Elfvings, har man inte så svårt att begripa hur det hela hänger ihop. Den Elfvingska beskrivningen av karaktären av meningsutbytet mellan honom och hr Bergvall är ett praktprov på förvanskning. Det var ju för att det visade sig ogörligt att få Morgon-Tidningens ansvarige med på en snabb och konsentrerad prövning av de väsentliga frågorna, av dem och inga ovidkommande frågor, som hr Bergvall avbröt förhandlingen. Då ansåg han sig inte kunna vidträda mera på den linjen — men Morgon-Tidningen kan fortfarande när som helst åstadkomma ett upplklarande, helt enkelt genom att under betryggande former för de medverkande ställa det Molanderska materialet till förfogande. Det strider mot naturlagarna att inta en avvisande hållning till detta krav och samtidigt posera som den främste anhängaren av en snabb sanningsgivning.

Det omedelbara resultatet har nu blivit att hr Bergvall stämt motparten för ärekränkning. Hans inlaga till rådhusrätten fastnaglar i klara, bestämda satser vilken gemen behandling han jämte folkpartiet har utsatts för. Juryvägen är alltid vanskllig — det säger sig självt att hade en säkrare, för frågans belysning mera tillfredsställande procedur varit möjlig, så skulle denna anklats. Men en sådan möjlighet fanns av allt att döma inte.

På många håll frågas nu indignerat hur det kan komma sig att statsministern och hans kolleger stillatigande åser denna humbugsartade, för den offentliga moralen anstötliga framfart i Morgon-Tidningens spalter. Somliga antar till och med att hr Erlander betraktar de skymfliga beskyllningarna mot folkpartiet och dess förtroendeman med välbehag — att han spekulerar i att de kunde tillföra det egna partiet röstvinster och därmed bli till gagn för den belrängda regeringen. Det är möjligt att han tänker på det sättet. Tills vidare förefinar man av anständighetsskäl att hålla den frågan öppen. Det enda som får anses uteslutet är att statsministern icke på anfordran begagnar något tillfälle att före valet ge besked om hur han ser på denna sak.

LO:s andre ordförande Einar Norrman

har i ett tal på Sko och läders jubileumskongress i måndags förklarat att fackföreningsrörelsens lönepolitik blir beroende på valutgången. I händelse av en borgerlig regering efter valet skulle fackföreningsrörelsen således inte längre vara villig att medverka i kampen mot inflationen.

Att hr Norrman sökt göra sin framställning mer rimlig genom att förklara att folkpartiet vill räntehöjning, vilkett partiet tagit avstånd från, och en allmän omsättningsskatt — då det främst var folkpartiet som arbetade för att avskaffa denna skatt — visar att hr Norrman varit ute inte för att tjäna arbetarnas fackliga intressen, utan regeringen Erlanders valtaktiken. En ynklighare debut som andre ordförande i vår största intresseorganisation än att på grundval av felaktiga påståenden plädera för en partitaktisk lönepolitik kunde hr Norrman inte åstadkomma.

PRESSGRANNAR

Den nya Gallupanalysen bekräftar att regeringens undanflykt svikter. Kommunisterna har i jämförelse med senaste val förlorat en tredjedel av sina väljare. Socialdemokraterna själva ligger fyra procent under sin notering från förra andraktarmavalet. Under samma tid har det liberala oppositionspartiet närmare fördubblats. Expressen (fp) gör den reflexionen att ett klarare betyg åt den regeringspolitik som bedrivits kan ingen begära.

Så stora bakslag lider inte regeringssidan, och så stora framgångar vinner inte oppositionen utan att det finns reella, för medborgarna direkt förnimbara orsaker härtill i vad som gjorts och underlåtits av praktiska åtgärder... En glädjande iakttagelse är emellertid samtidigt även den ökade förståelse den framstegsvänliga liberalismen erövrar i tidigare konservativa kretsar, vilka sålunda omvänds till en positivare politik. Något stöd för de socialdemokratiska propagandaklyschorna om folkpartiet som det nya högerpartiet lämnar denna överflytning emellertid ej.

Om folkpartiet dragit till sig två procent från högern, har det, som klart kan utläsas ur statistiken, under samma tid dragit till sig fyra gånger mer från de socialistiska gruppera.

Den enda möjliga slutsatsen blir att liberalerna med ökat ekonomiskt tryck och stigande anslutning trätt fram som det samlande centerpartiet. I vars anda alls fler önskar att morgondagens politik skall formas.

Den enda invändning Aftonbladsingen (s) kunnat hitta på efter denna obehagliga meddelanden från valfältet är att Gallup har fel, eftersom Gallup beräknar valdeltagandet uppåt viggarna. Det kan man ju alltid påstå — före valet gm. Gallup har inte räknat så tokigt vid andra liknande tillfällen.

Fallet John Andersson och de extra utsxerringarna inom fackföreningsrörelsen behandlas mera ingående i Västernorrlands Allehanda (fp). Följande fakta är obestridliga, trots allt som gjorts för att beslöja dem:

John Andersson är chaufför vid SJ. Han tillhörde sin fackförening och hade gjort det i femton år. I våras beslöt fackföreningen — med 51 röster mot 9 av 600 medlemmar — att tillägga medlemmarna en extra uttaxering. Förutom 20 öre av varje medlem till pressunderstöd skulle uttagas 50 öre till den socialdemokratiska arbetarkommunen och 1 kr. till valfonden, allt räknat per månad. John Andersson är en god fackföreningsman, men han protesterade mot detta beslut, som stred mot hans politiska övertygelse, ty han är även medlem i folkpartiets lokalavdelning i sin hemort. Då får man förstå, att han inte ville stödja något annat parti. Han vägrade alltså att betala något mer än den ordinarie avgiften. I detta läge meddelade honom fackföreningen att han kunde slippa betala pengarna till det uppgivna ändamålet och i stället få betala beloppet till fackföreningskassan till det socialdemokratiska partiet, i sådant fall skulle han ju indirekt komma att bidraga till denna verksamhet.

Dessutom anslår han det orimligt att han skulle nödgas betala en extra avgift, som inte hade med fackföreningens verksamhet att göra, bara därför att andra medlemmar lämnade bidrag till socialdemokratiska partiets valkostnader. Han vägrade därför att gå med härpå. Följden blev att han uteslöts ur fackföreningen. Striden kring detta fall har fört med sig en mängd beskyllningar mot John Andersson, som i tidningen Signalen och hela längan socialdemokratiska tidningar beskyllts för att ha tillhört många andra partier och även varit nazist. Med anledning härav har hr Erik Carlsson i Kungsälvs Ytterby i augusti i år avgivit ett skriftligt intyg, där det bl. a. heter: "Jag har som f. d. ordföranden i SLU god kännedom om Andersson. Han har i tio års tid varit organiserad i SLU för att senare övergå till folkpartiet. De beskyllningar som från socialdemokratiskt håll utslungats är knappast värda att bemötas." Ved säger nu Andersson själv? Han berättar:

"Jag anställdes vid SJ:s biltrafik (Kungälvslinjen) den 15 juni 1937. Den befattningen har jag fortfarande kvar. Den kollektivanställda personalen hade många svårigheter att börja med de första åren, bl. a. uppgjordes avtal utan att någon som helst konferens mellan berörda parter ägt rum. År 1944 hade jag fått samlat andra distriktets personal till konferens i Uddevalla, varvid beslöts att varje bilinjegrupp skulle bilda personalklubb med ett ombud, som kunde föra de s. k. större tvisterna vidare. Allt gick bra. Det var ett gott samarbete klubbarna emellan. Vi fattade vår uppgift på så sätt, att vi inom ramen för våra möjligheter skulle förbättra vår ekonomiska och sociala standard. Därjämte såg vi i fackorganisationen ett skydd för den enskilde. Åren 1945—1946 var jag förhandlingsombud för andra distriktets biljeronal. Jag förstod då, att jag inte kunde fullgöra mina förpliktelser mot personalen, om jag skulle klavbindas socialdemokratiskt. Jag blev härför skild från mina uppdrag, och sedan jag vägrat medverka till att stödja socialdemokratins ekonomi, utesläts jag den 26 maj ur Svenska järnvägsmannaförbundet. Jag kunde naturligtvis vid det tillfället ha nöjt mig med att reservera mig mot beslutet om extra uttaxering för det berörda ändamålet, men eftersom jag ansåg den beslutade åtgärden strida mot min rättsuppfattning, tog jag steget fullt ut."

Friheten kan inte vinnas utan strid och inte heller behållas utan strid, säger John Andersson. Vi liberala arbetare har därför ett mål som vi kämpar för: "Jag hoppas att folkpartiet skall bli vår vapendragare härvidlag." — Folkpartiets ordförande har gjort en god insats redan genom att lägga fram denna historia inför offentligheten.

I den hela diskussionen om de förmenta valmiljonerna i Stock-

"Färgstark"
"dramatisk"
"fängslande"
säger recensenterna om
Per Nilsson-Tannérs

Du ropade mitt namn
8 :2:a uppl.
:e tusendet
En högst förträfflig "cirkelbok"
13:—, inb. 18:—
Medéns

VERTIKALSKÅP i stål
Expansioner med SKF kullager för format A 4 eller folio. 4 lådor. Leverans fr. lager.
Hadar Schmidt
Kungsgatan 24, Stockholm, Tel. namnanrop.

Till KÖPENHAMN och Nordsjälland
anordna vi varje vecka en synnerligen populär och förstklassig turistresa, med avresa från Stockholm varje lördag med dagtåget kl. 10.00 med ankomst till Köpenhamn kl. 20.45 samt hemresa från Köpenhamn onsdag morgon och återkomst till Stockholm onsdag kväll.
För endast Kr. 225:—
erhåller Ni resa från och till Stockholm, hotellrum m. betj.-avgift, frukost, lunch och middag varje dag (middagar i National Scala — Oscar Davidsen & Wivex), rundtur på Nordsjälland med alla dess sevärdheter, rundtur i Köpenhamn med besök å Rosenborgs slott, Thorvaldsens museum, Zool. Have och andra sevärdheter, biljett till Kungliga teatems kvällsföreställning m. m. Alla kostnader m. m. a. för dryckter, förs inräknade i priset. Till den stora BRITTISKA UTSTÄLLNINGEN, som pågår fr. den 18/9 till den 4/10 upplägga vi ett särskilt program för de deltagare som under sakkunnig ledning önska bese denna intressanta utställning.
För föreningar och andra slutna kunna vi anordna separata resor å tidpunkt enligt önskan.
Detaljerat program och närmare upplysningar genom
KÖPENHAMNS RESEBUREAU
Linnégatan 14, Göteborg. Tel. 12 68 15.

Orkar Du mera Svea?

Kooperativa Förbundets tidning "Vi" skriver i nummer 15 år 1948 följande:

"Sannolikt kostar regleringsmaskineriet varje år det svenska folket belopp, som i varje fall uppgår till en storleksordning av en miljiard kronor."

Vill Du att socialstregeringen skall få fortsätta att ytterligare utöka regleringsmaskineriet till nya områden, att ytterligare öka vår börda?

FOLKPARTIET

19 sept. Rösta med FOLKPARTIET

Ohlin, Bertil, professor, riksdagsman.	Carlsson, C. W., direktör, stadsfullmäktig.
Johnson, Joh. W., pastor, riksdagsman.	Nets, Nils, försäkringsdirektör.
Wikland, Daniel, hyrbilsgaragerörelseidkare.	Fredriksen, Anny, bokhandlerska.
Lindahl, Annie, folkskollärarinna.	Gynne, Nils, t. f. assessor.
Sörenson, Joel, förbundssekreterare.	Johansson, Märta, pensionatsföreståndarinna.
Brolin, Margareta, fru, fil. mag.	Nordangård, Folke, redaktör.
Blom, Franz L., verkmästare.	Helin, Per, fil. mag.
Ericsson, Dagmar, instrukt.-konstruktionsmekn.	Boalt, Sigrid, föreståndarinna.
Frisk, Wilhelm, ordenssekreterare.	Westlund, Karl, metallurgingenjör.
Lofgren, Hans, direktör.	Aldener, Gösta, folkskollärare.

Ohlin-Johnson-Listan

FOLKPARTIETS VALSEDLAR
tillhandahålles på följande ställen:
Tunnelgatan 19 B, tel. 11 93 75.
Anghy: Tegnebyvägen 42 (Brolin), tel. 37 00 79.
Appelviken: Blomstervägen 5 (Neta), tel. 25 28 60.
Smedjätten: Sumeradsvägen 15 (Sturén), tel. 25 05 50.
Smedjätttorget 45—47 (Bergstrand), tel. 25 29 24.
Alsten: Alvikavägen 219 (Olsson), tel. 25 58 84.
Södra Angby: Roslinvägen 27 (Ahlborg), tel. 37 29 75.
Skånegatan 17 (Blom).
Enskede: Plantskolevägen 63 (Gynne), tel. 48 35 10.
Skulptörvägen 9 (Lundh), tel. 48 19 78.
Mittelvägen 12 (Lindén), tel. 49 01 58.
Sturekyr: Sågverksgatan 40 (Eriksson), tel. 48 46 71.
Brännkyrka: Slättgårdsvägen 79 (Svalfors), tel. 46 02 97.
Klubbacken 18 (Svensson) tel. 46 04 95.
Lövholmsvägen 38 (Gärdahl), tel. 45 19 78.

Välj 19 SEPT FOLKPARTIET framtidspartiet

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.